

Behorende bij de Economische Visie 2020-2027 (versie 2.0)

Te behandelen in de commissie BEM op 20 januari 2021

Docnr: 821C2A0E

15-12-2020

Onderwerp	Wijzigingen en aanvullingen in Economische Visie 2020-2027 (april 2020)
Kern van het advies	<p>Op uw verzoek hebben wij partners in de regio geconsulteerd over de Economische Visie 2020-2027 (april 2020). Wij hebben 17 reacties ontvangen. Deze hebben we verwerkt in onderstaande aanvullingen. De cijfers corresponderen met de cijfers in de Economische Visie 2.0.</p> <p>De reacties hebben geen invloed op de vier vastgestelde beleidsdoelen en bijbehorende meerjarendoelen. Naast opmerkingen en suggesties heeft een aantal partners aangeboden mee te werken aan de realisatie van onze visie en hebben zij concrete wensen geuit voor deze realisatie.</p> <p>Naast de verwerking van de reacties van regionale partners hebben we op een aantal plaatsen de teksten waar nodig geactualiseerd. Denk bijvoorbeeld aan de impact van Covid-19, maar ook recente ontwikkelingen rondom de ROM, de EBU en de HCA.</p> <p>Alle aanvullingen zijn ook verwerkt in de definitieve versie 3.0 van de Economische Visie 2020-2027.</p>
Financiële consequenties	Geen

In de Economische Visie 2020-2027 (april 2020) worden de volgende wijzigingen aangebracht:

1. *P3: korte schets van consultatieproces + samenwerking in regio.* Op verzoek van Provinciale Staten is een consultatieronde gestart, waarbij ruim 90 partners in de regio, waaronder alle Utrechtse gemeenten, kennisinstellingen en bedrijven (branches, kringen) gevraagd is om een reactie op de Economische Visie te geven. Daarin hebben wij aangegeven, naast een inhoudelijke reactie, het op prijs te stellen dat partners aangeven op welke wijze zij kunnen bijdragen aan de realisatie van onze doelen. Er zijn 17 reacties ontvangen. Naast opmerkingen en suggesties heeft een aantal partners aangeboden mee te werken aan de realisatie van onze visie en hebben zij concrete wensen geuit voor deze realisatie. Deze hebben we grotendeels verwerkt in de Economische Visie 2.0.

Een belangrijke opmerking van meerdere partners is dat zij graag actiever betrokken worden bij de realisatie van het beleid en dat zij een duidelijke samenwerkingsstructuur/governance op prijs stellen. Onlangs is het Bestuurlijk Netwerk Economie (BNE) opgericht als opvolger van het PRES (Provinciale Regionale Economische Samenwerking), juist met het doel om de samenwerking te versterken. Het BNE wordt een waardevol gremium waarin gedeputeerde(n) en wethouders economie van alle 26 Utrechtse gemeenten elkaar ontmoeten en belangrijke kwesties met elkaar kunnen signaleren en bespreken. Daarnaast willen wij als provincie op ambtelijk niveau werken aan een betere samenwerking met gemeenten en een betere zichtbaarheid richting bedrijven. Enerzijds door nauwer contact te leggen met de gemeentelijke bedrijfscontactfunctionarissen, anderzijds door per regio en voor verschillende specifieke gebieden, zoals USP, Lage Weide, Utrecht-West en De Hoef één accounthouder economie aan te wijzen, die zichtbaar en aanspreekbaar is voor zowel gemeenten als bedrijven in de betreffende regio of het specifieke gebied.

2. *P7: nieuwe tekst ingevoegd.* Onze benadering is dat economie nooit slechts in het hier en nu kan staan, maar zich moet verhouden tot de toekomst. Partners in de economie bereiden zich voor op een transitie naar een houdbaarder en duurzamer economisch systeem. Deze transities voltrekken zich niet in één jaar of één collegeperiode. Wij zien het ondersteunen van de ondernemers bij het vinden of herformuleren van hun eigen rol in deze transities als een van de hoekstenen in ons economisch beleid. Net zomin beschouwen wij het economisch beleid als een eiland. Economie heeft impact op beleidsvelden als wonen, mobiliteit, ruimtelijke ordening, ontwikkeling landelijk gebied, voorzieningen en veiligheid.
-

Omgekeerd creëren deze domeinen mede het (fysieke) speelveld. We zullen dan ook versterkt inzetten op de dialoog tussen de beleidsdomeinen om de kwaliteiten van het regionale ondernemings- en innovatieklimaat te verbeteren.

- 2A. *P8, aanpassing bestaande tekst.* .... sluit naadloos aan op de Provinciale Omgevingsvisie (POVI)... vervangen door: sluit naadloos aan op en is afgestemd met de Provinciale Omgevingsvisie (POVI) ...
3. *P9: tussentijdse evaluatie.* Passage 'Gezien de snelheid van de ontwikkelingen in de samenleving is het goed denkbaar dat bijvoorbeeld in een volgende coalitieperiode sommige strategische meerjarendoelen worden bijgesteld of aangevuld' wordt vervangen door: Gezien de snelheid van de ontwikkelingen in de samenleving willen wij – ook in het kader van een flexibel en adaptief beleid – de Economische Visie 2.0 na vier jaar evalueren en waar nodig bijstellen en/of aanvullen.
4. *P15: gehele tekstblok vervangen.* De provincie Utrecht gaat uit van een grensontkennende economie, zodat direct aangrenzende economische regio's Gooi & Vechtstreek en Regio FoodValley mee zijn genomen in onze economische visie. In veel sectoren is sprake van een sterke economische verwevenheid tussen steden en omliggend gebied, niet alleen op gebied van woon-werkverkeer maar ook op het gebied van toeleveringsrelaties en/of complementaire kennis. Daarbij heeft elke deelregio zijn eigen, vaak historisch gegroeide, economische kleuring. In de regio Hilversum-Amersfoort concentreert zich kennis van media en digitaal ontwerp. De regio Amersfoort kent een significante concentratie van ingenieursbureaus, geodata- en bouwbedrijven. In stadsregio Utrecht zijn zakelijke, financiële en IT-dienstverlening geconcentreerd. Een as van instellingen en bedrijven op het gebied van life sciences en gezondheid ligt in de regio, met het Utrecht Science Park (zowel in Utrecht als Bilthoven) als kennisintensief brandpunt (o.a. Universiteit Utrecht, Hogeschool Utrecht, KNMI, RIVM, Hubrecht Instituut, UMCU, Prinses Maxima Center, Danone, Genmab, Bilthoven Biologics), maar met topklinische ziekenhuizen (Antonius Ziekenhuis, Meander Medisch Centrum, Tergooi Ziekenhuis), innovatieve zorgorganisaties (zoals Philadelphia), complementaire kennisinstellingen (bv. SOMT University, Louis Bolk Instituut) en snelgroeiende bedrijven in de regio (o.a. health games, data- en imagingspecialisten) als belangrijke complementaire schil. Deze partners vormen een kansrijk uitgangspunt voor de ontwikkeling van slimme toepassingen voor gezond stedelijk leven en circulaire economie (zie figuur voor een beeld van de kwaliteiten van de deelregio's). Daarnaast wordt steeds intensiever samengewerkt met andere regio's zoals het landsdeel Noordwest (Noord-Holland, Flevoland en Utrecht) op het gebied van digitalisering, en met de provincies Zuid-Holland, Noord-Brabant, Limburg en het Belgische Vlaanderen op het gebied van regeneratieve geneeskunde.
5. *P16 Kaart regio Utrecht.* Aantal tekstkaders aangepast + een regio toegevoegd (Regio Amersfoort)
6. *P18 Toevoeging tekst maakindustrie + verplaatsing tabel van p 37.*
Maakindustrie en landbouw
De maakindustrie in Utrecht is relatief klein maar hoogwaardig. In verschillende deelregio's (Woerden, Veenendaal, Amersfoort) vertegenwoordigt de industrie een substantieel deel van de werkgelegenheid (7-10%). De beschikbaarheid van technische vakkrachten is voor deze sectoren een groot knelpunt. Terwijl juist zij in het licht van de grote economische trends (verduurzaming, energietransitie, circulaire economie) een centrale rol spelen. Onderwijsinstellingen maar ook ondernemers(collectieven) pakken hier de handschoen op met thematische campussen, clustering van opleidingen en eigen onderwijsinitiatieven. De Utrechtse landbouw levert een bescheiden bijdrage aan de Utrechtse werkgelegenheid (0,9%) en economie (0,3%). De Utrechtse landbouw is met 57% van het oppervlakte van de provincie Utrecht wel de grootste grondgebruiker. De sector kan een belangrijke rol vervullen in de maatschappelijke opgaven die ook in het economisch stimuleringsbeleid centraal staan: verduurzaming, gezondheid en digitalisering. De sterke verbinding tussen stad en land kan worden benut om voedsel via korte ketens bij consumenten te krijgen. De directe nabijheid van (inter)nationaal toonaangevende kennisinstellingen op het gebied van gezondheid en voedsel versnellen innovaties en dragen bij aan een gezonde landbouw en gezond, veilig en duurzaam voedsel.
7. *P22: nieuwe tekst onder Snelgroeiende ondernemingen.* Recente analyses van het economisch ecosysteem bevestigen het beeld dat de regio Utrecht alle basiselementen voor snelgroeiend ondernemerschap in huis heeft, maar dat de output daarbij achterblijft. Leiderschap maar ook beschikbaarheid van groeikapitaal zijn de zwakkere elementen in het regionale systeem. De ROM Regio Utrecht levert een bijdrage aan versterking van deze laatste schakel.
8. *P22: aanvullende tekst bij werkloosheid.* Door de effecten van de lockdowns stijgt de werkloosheid, met name onder flexkrachten en in sectoren die tijdelijk of langdurig zijn gesloten (zoals horeca, recreatie, cultuur en evenementen). Desondanks is de situatie op de arbeidsmarkt gemiddeld nog steeds krap. Er zijn omvangrijke sectoren die nog steeds moeite hebben om hun vacatures te vervullen, zoals de zorg, techniek, onderwijs en logistiek. Sectoren waar al personeelsafname werd voorspeld, onder andere door digitalisering, laten nu een versnelde krimp zien, zoals de financiële sector.

- 8A. *P24: tekstuele toevoeging*. ... brede welvaart te laten groeien, maar ook om sociale tweedeling tegen te gaan, ...
9. *P25: aanpassing SWOT*. In kwadrant zwakke punten toegevoegd: bereikbaarheid voor logistieke vervoerders.
10. *P27: nieuwe tekst EBU*. Doel: De Economic Board Utrecht (EBU) adviseert de regio over regionale economische vraagstukken en versterkt de lobbykracht en het profiel van de regio richting Den Haag en Europa. Betrokken partijen: De EBU bestaat uit een compacte board van 10-15 topbestuurders, omringd door het (top 200) triple helix netwerk van bedrijven, kennisinstellingen en overheden.
11. *P27: nieuwe tekst ROM*. Doel: ROM Utrecht Region ondersteunt het innovatieve MKB bij innoveren (business development), investeren (financiering, zowel vanuit de markt als vanuit eigen fondsen) en internationaliseren (handel en acquisitie). Daarnaast biedt de ROM ondersteuning bij grote publiek/private samenwerkingsprojecten met maatschappelijke en economische impact.
12. *P32: actualisatie TCU*. Voor de tekortsector ICT werkt de gemeente Utrecht samen met partners, waaronder de provincie, aan de realisatie van de Tech Community Utrecht (TCU).
13. *P32: passage over maakindustrie toegevoegd. Nieuwe bullet*. De maakindustrie in Utrecht is relatief klein maar hoogwaardig. De beschikbaarheid van technische vakkrachten is voor deze sectoren een groot knelpunt. Terwijl juist zij in het licht van de grote economische trends (verduurzaming, energietransitie, circulaire economie) een centrale rol spelen. Samen met onder andere onderwijsinstellingen en met ondernemers(collectieven) willen wij dit aanpakken.
14. *P33: actualisatie MKB-Deal Utrecht West*. De TechnoHUB heeft begin schooljaar 2020 de deuren geopend voor leerlingen. De andere twee locaties zijn in ontwikkeling.
15. *P34: actualisatie tekst*. Door de coronacrisis is de noodzaak om te komen tot van-werk-naar-werk transitie enorm gegroeid. De uitdaging voor de komende jaren is om grote aantallen mensen de overstap te laten maken van overschot- naar tekortsectoren. De tekortsectoren in de provincie Utrecht blijven ook in de toekomst onverminderd tekortsectoren. Een aantal voorbeelden van overschotsectoren is horeca, cultuur en zakelijke dienstverlening.
16. *P34: actualisatie tekst*. Binnen onze regionale samenwerking zetten we in op het stimuleren van Leven Lang Ontwikkelen (LLO). Binnen de HCA in wording is LLO één van de speerpunten. Er wordt ingezet op het laten deelnemen van de gehele beroepsbevolking aan een vorm van LLO en op het realiseren van soepele en veilige overstappen naar beroepen met tekorten en groeipotentie. De coronacrisis heeft ervoor gezorgd dat het aantal van-werk-naar-werk transitie-initiatieven een vlucht heeft genomen. In de praktijk blijken deze transitie niet vanzelf gaan. De twee meest kwetsbare factoren om een transitie te laten slagen zijn het overtuigen en enthousiasmeren van mensen om de overstap naar een andere sector te maken en geld. Het is de uitdaging om de schotten tussen verschillende budgetten (denk aan sectorale opleidingsbudgetten en budgetten voor afvloeiing) weg te halen.
17. *P36: toegevoegd het belang van digitale infrastructuur*. Nieuwe tekst. Een uitstekende en snelle digitale infrastructuur is voor ondernemers van groot belang, zowel in de stad (denk aan smart cities), op werklocaties (denk bij intensivering van werklocaties ook aan grotere datastromen) als in het landelijk gebied (denk bijvoorbeeld aan een sterke toename van het gebruik van data in de landbouw). Als provincie willen we initiatieven voor een versterking van de digitale infrastructuur en digitale vaardigheden van bijvoorbeeld gemeenten of ondernemers ondersteunen. Een voorbeeld van het laatste is – in het kader van corona - de steun (samen met de gemeente Utrecht) aan het versterken van digitale vaardigheden van ondernemers in centrumgebieden (Nu Digitaal).
18. *P38: aanvulling EDIH*. In november 2020 is het voorstel voor een EDIH Noordwest, ingediend door een groot aantal ondernemers en kennisinstellingen en ondersteund door de provincies Noord Holland, Flevoland en Utrecht, geselecteerd als een van de projecten die Nederland zal indienen bij de EU. Deze EDIH-NW richt zich niet alleen op de maakindustrie, maar ook op mobiliteit, gezondheid en landbouw.
19. *P39: aanvullende tekst over ondersteunen MKB*. De provincie wil de ondersteuning van het MKB flexibeler, doelgerichter en meer zichtbaar maken, bij voorkeur vanuit één regionaal loket. De urgentie van een vraagstuk (denk aan corona) en concrete opgaven die spelen bij een (groot) aantal MKB-ers en/of sectoren bepaalt de ondersteuning voor een belangrijk deel. We willen per situatie bepalen op welke manier we specifieke vraagstukken ondersteunen. Bijvoorbeeld door pilots te financieren (denk aan de pilots 'Opvolging van MKB/familiebedrijven' en 'Vroege fase signalering'), een subsidieregeling in te stellen of een specifiek programma zoals Nu Digitaal (<https://utrecht.nudigitaal.nl/>) mogelijk te maken. Waar mogelijk en zinvol zetten we pilots om in meer structureel beleid. Ook denken we aan het stimuleren van circulariteit bij het MKB. We willen het bewustzijn, het belang maar ook de kansen van circulair
-

ondernemerschap actief en inspirerend onder de aandacht brengen. We onderzoeken of we met de Kamer van Koophandel vanuit één loket kunnen samenwerken. In enkele gevallen ondersteunt de provincie regionale initiatieven die een aanvraag indienen voor landelijke programma's of subsidies. Zo ondersteunen we samen met het Rijk de MKB-deal van de gemeente Amersfoort (Geo Information District) die is gericht op het slim gebruik van data voor binnenstedelijke circulaire gebiedsontwikkeling. Ook de MKB-Deal in Utrecht West blijven we ondersteunen. In het ondersteunen van het MKB werkt de provincie in toenemende mate samen met gemeenten, die vaak beschikken over specifieke contactambtenaren/accountmanagers voor bedrijven in hun gemeente. Ook wil de provincie zelf de samenwerking met het MKB versterken, bijvoorbeeld via brancheorganisaties of lokale/regionale bedrijfskringen.

20. *P44: Tekstkader Brexit. Nieuwe tekst 2e alinea.* Een zeer direct gevolg van het Brexit-besluit is dat EU-instituten gevestigd in het Verenigd Koninkrijk (VK) moesten verhuizen naar een land in de EU. Een van de meest toonaangevende daarvan is het European Medicine Agency (EMA), dat zich in 2019 heeft gevestigd in Amsterdam. De beweging van bedrijven en instellingen van het VK naar het Europese vasteland heeft geleid tot intensivering van de samenwerking tussen organisaties die zich in en buiten de regio Utrecht bezig houden met internationale acquisitie. Life sciences & health is daarbij het speerpunt. Het succes van de samenwerking is terug te zien in het aandeel bedrijven dat kiest voor Nederland als vestigingsplaats.

21. *P45: actualisatie tekst Versterken samenwerking en economisch systeem.*
Versterken economisch ecosysteem De afgelopen jaren heeft de regionale economische samenwerking tussen bedrijven, kennisinstellingen en overheden (triple helix) onder aanvoering van de EBU gestalte gekregen. Met de komst van de ROM Regio Utrecht komt daar nu een stevige uitvoeringsorganisatie bij. Voor werklocaties hebben gemeenten te maken met het ruimtelijk ordenend instrumentarium van de provincie Utrecht, maar ook met de Ontwikkelingsmaatschappij (OMU) die door het kopen, ontwikkelen en verkopen van vastgoed positie kan innemen bij gebiedsontwikkeling. Bovendien spelen er voor het MKB ook vraagstukken op het gebied van arbeidsmarkt, digitalisering, circulariteit en financiering waarin de provincie Utrecht samen met gemeenten een rol wil vervullen. Voor de gemeenten is het niet altijd duidelijk wie, wat, waar en wanneer van belang is. In het Bestuurlijk Netwerk Economie (BNE) (een doorstart van het Platform Regionaal-Economische Samenwerking) zetten provincie en de wethouders economie in op (verdere) versterking van de samenwerking tussen gemeenten en provincie. De nadruk in die samenwerking ligt op kennisdeling, uitwisseling van successen en signaleren.

De uitvoerende werkzaamheden van de EBU worden ondergebracht bij de ROM. Er blijft een zelfstandige stichting EBU bestaan voor onafhankelijke advisering en versterking van de lobbykracht in de regio. Deze rol gaat verder dan de taken van de ROM richting het innovatieve MKB, maar betreft bijvoorbeeld ook ruimtelijk-economische en arbeidsmarkt-vraagstukken. De EBU wordt op deze nieuwe rollen aangepast en ingericht met een topstructuur van 10-15 bestuurders met regionale binding en een (inter)nationaal netwerk. Door het aanschuiven van de ROM-directeur bij deze structuur ontstaat een natuurlijke verbinding tussen de beide entiteiten. Daaromheen organiseert de EBU samen met de ROM het netwerk voor alle ondernemers in de Regio Utrecht, inclusief de banden met belangenorganisaties, zoals VNO-NCW, MKB-Nederland, brancheorganisaties en bedrijfskringen en -verenigingen.

De samenwerking tussen ROM, EBU, OMU en andere gremia biedt kansen voor onze regionale netwerkontwikkeling en lobbykracht richting Rijk en Europa. Als provincie zetten we in om het economisch ecosysteem daadkrachtiger, slagvaardiger en meer zichtbaar te maken op regionaal én nationaal niveau. Naast het stimuleren van de samenwerking tussen bestaande organisaties (op alle niveaus) willen we ook onze kennisinnovatie versterken door interactiemilieus te ondersteunen en te stimuleren, zoals bijvoorbeeld het Utrecht Science Park (USP). We maken zoveel mogelijk gebruik van het profiel en kracht van de verschillende deelregio's en zullen deelregio's, waar nodig en zinvol, ook ondersteunen om hun profiel verder te versterken. Zie ook hoofdstuk 2 (profiel deelregio's) en hoofdstuk 6.

21A *P46: toevoeging bij internationale acquisitie en handel.* Op basis van statistische gegevens, database informatie en informatie uit gesprekken met Utrechtse ondernemers heeft de ROM Regio Utrecht de focus gelegd op het ondersteunen van de export naar Duitsland (vooral Noordrijn-Westfalen en Regio München). Bovendien heeft de ROM een lokale medewerker in Duitsland die ondersteunend is aan de Internationaliseringsdoelstellingen van bedrijven. De provincie Utrecht neemt samen met drie andere regio's in Nederland en Vlaanderen deel aan RegMed XB. Dit initiatief is bedoeld om wetenschappelijke doorbraken mogelijk te maken en deze te vertalen in economische meerwaarde door valorisatie door bedrijven en het creëren van startups.

21B *P48: actualisatie ondersteunen kennisevenementen (diverse kleine aanpassingen)*

De zakelijke bezoeker is een interessante doelgroep omdat de ervaring leert dat zij terugkomen voor herhaalbezoeken. Door zakelijke bijeenkomsten ontstaat een spin-off die zich vertaalt in een 'once attracted, twice valued' strategie. Verder begeeft de kapitaalcrachtige zakelijke doelgroep zich als individu op verschillende markten. Zakelijk bijeenkomsten vinden verspreid over het jaar anticyclisch plaats ten

opzichte van het toeristisch seizoen voor de leisure markt. Zakelijke bezoekers zijn daarom een goed antwoord op de wens om tot een beter spreidingsbeleid te komen van bezoekers aan de regio. Zakelijk toerisme zal niet leiden tot een piekbelasting. Door de aard van zakelijke bijeenkomsten en de gevraagde voorzieningen zijn zakelijke bijeenkomsten ook geografisch goed te spreiden over de regio.

De meerjarige investering in 2016 door stakeholders uit de Regio Utrecht in een acquisitiefonds op het gebied van kennisevenementen, acquisitiemanagement en researchfaciliteiten heeft geresulteerd in een omzetgroei van €6 mln. in 2015 naar € 41 mln. in 2018. Het resultaat overtreft vele malen de oorspronkelijk beoogde doelstelling van € 9 mln. in 2020. Door de corona-crisis is de markt echter volledig ingestort. De snelheid en mate van herstel is onzeker, en zal naar verwachting met name voor het internationale deel op zich laten wachten. In het Programma Recreatie en Toerisme (voorjaar 2021) zal nader beschreven worden welke rol de provincie hierin wil pakken.

22. *P51: aanvulling USP Bilthoven.* Het volgende is toegevoegd: De aanwezigheid van USP Bilthoven (dat zich wil ontwikkelen tot toplocatie op het gebied van innovatie en productie van vaccins) en Wageningen Campus...
23. *P52: actualisatie REGMEDXB.* De partners van REGMEDXB hebben in november 2020 in het kader van het Groeifonds een succesvolle aanvraag ingediend voor een pilotfabriek op vier locaties in Nederland (Leiden, Utrecht, Eindhoven en Maastricht). De pilotfabriek vormt een belangrijk onderdeel voor RegMed XB.
24. *P52: actualisatie Startup klimaat.* Voor een aantal partijen die al eerder ondersteuning hebben ontvangen, is een overgangsregeling gebruikt voor 2020. Samen met de gemeente Utrecht en Amersfoort, Dutch Game Garden, UtrechtInc en Startup Utrecht (werkt samen met Techleap.nl) (voetnoot 75) geven we het ecosysteem vorm voor de toekomst. Daarnaast onderzoeken we de mogelijkheden om in Utrecht een Startup in Residence programma op te zetten. De ROM Regio Utrecht geeft als verbindende schakel de samenwerking in de regio op het gebied van startups en scale-ups vorm.
25. *P53 Actualisatie:* schema over ROM's in Nederland vernieuwd (2019).
26. *P56 Circulaire economie. Tekst toegevoegd.* Samen met regionale partners zetten we de circulaire transitie kracht bij. Zo biedt Cirkelregio Utrecht als regionale netwerkorganisatie ondernemers, inwoners en overheden een platform dat circulaire initiatieven faciliteert, op gang brengt, aanjaagt, versnelt en verbindt. Het Living Lab Regio FoodValley Circulair bijvoorbeeld dient als inspiratie voor regionale programma's op het gebied van circulaire economie.
27. *P56 Circulaire economie, actualisatie.* Onze ambities om te komen tot een circulaire samenleving 2050 zijn organisatiebreed uitgewerkt in de Beleidsvisie Circulaire Samenleving 2050, waar economie en ondernemerschap een belangrijk onderdeel van uitmaken. Met een jaarlijkse actualisatie van de bijbehorende Uitvoeringsagenda Circulaire Samenleving dragen we bij aan de circulaire versnelling in de provincie Utrecht.
28. *P56 Circulaire economie en ondernemerschap, actualisatie.*
Toekomstvisie circulaire economie en ondernemerschap De provincie Utrecht ziet de toekomstige regionale economie als een circulaire economie: grondstof- en productketens zijn zoveel mogelijk regionaal gesloten, circulaire producten en diensten met minimale milieu-impact zijn de standaard en de leveringszekerheid van materialen is gewaarborgd. Consumenten maken deel uit van dit regionale ecosysteem, zij dragen bij aan waardebehoud door het delen, onderhouden, repareren en hergebruiken van producten. Investeringsbeslissingen op basis van meervoudige waardecreatie, circulaire accountingsmethodes, het onderwijs en de arbeidsmarkt vormen de basis van deze circulaire bedrijvigheid. In 2050 floreert het circulaire ecosysteem in de Provincie Utrecht. Aangejaagd vanuit Brussel hebben regionale publieke-private innovaties op het gebied van duurzaam beleggen en investeren geleid tot een economie waarin de grote maatschappelijke transities zijn aangepakt. Ondernemers in de Provincie Utrecht zijn gestimuleerd en aangetrokken om circulaire innovaties die hoog op de R-ladder staan te ontwikkelen en op te schalen, en hebben business modellen voortgebracht ten behoeve van de reductie van abiotisch primair grondstoffengebruik. Alle regionale potentie van de biobased economy is in optimaal 2050 benut. De Provincie Utrecht is in 2050 trots op haar succesvolle en unieke circulaire (bedrijven)clusters die bijdragen aan de identiteitsvorming van de regio. In 2050 is bekend met welke productcategorieën onze regio voorop loopt in circulair ontwerp en samenwerking, en waarvoor er wereldwijd bij onze ondernemers kan worden aangeklopt voor advies- en uitvoeringsdiensten. Ervaring op basis van de centrale ligging van de provincie Utrecht heeft mondiaal bijgedragen aan logistieke oplossingen voor innovatieve ketensamenwerking. In 2050 is in Europees verband de definitie van afval geformuleerd in het licht van een circulaire economie en opgenomen in Kaderrichtlijn afvalstoffen (Kra), waardoor ondernemers in de gelegenheid gesteld te innoveren. De regelgeving en handhaving omtrent afval- en grondstoffen wordt in 2050 uniform gehandhaafd door omgevingsdiensten en is bekend bij overheden en bedrijfsleven. Met behulp van goed georganiseerd ketentoezicht van onze

omgevingsdiensten worden productstromen of afvalstromen gevolgd van producent naar tussenhandelaar en eindverwerker. Deze informatie staat centraal in het behoud van een schone en gezonde leefomgeving.

29. *P59: toevoeging na leefruimte.* ... (met een juiste balans tussen beroepsbevolking en het aantal beschikbare banen)..
30. *P59: toevoeging na economische ruimte.* Dat betekent niet dat er helemaal geen ruimte is voor uitbreiding van bestaande bedrijventerreinen, bijvoorbeeld gericht op lokale vitaliteit van het bedrijfsleven en om schuifruimte te creëren. Onder lokale vitaliteit wordt verstaan het adequaat kunnen inspelen op wijzigende lokale omstandigheden en behoeften voor een gezonde bedrijfsvoering.
31. *P59: nieuwe tekst ingevoegd over regionaal programmeren.* Dit proces van regionaal programmeren geeft juist meer mogelijkheden om gemaakte afspraken te kunnen bijstellen, naar gelang veranderde (lokale of regionale) omstandigheden. Door monitoring van de ontwikkeling van werklocaties provinciebreed, houden we goed zicht op de benodigde aanpassingen.
32. *P60: zin vervangen.* De vestiging van bedrijven in Utrecht is divers: gemiddeld bevindt 28% van de werkgelegenheid zich op specifieke bedrijventerreinen, met regionaal uitschieters naar 55%.
33. *P63: tekstkader retail: 'De algemene tendens is dat de behoefte aan winkels afneemt' is vervangen door:* De winkelmarkt kenmerkt zich door grote en fundamentele veranderingen. Enerzijds een afnemende vraag naar winkelmeters door de verschuiving van fysiek naar online winkelen - een trend die door de lockdowns is versneld. Anderzijds zien we pure online spelers ook fysieke locaties openen, terwijl bestaande retailers in hun 'stenen' winkels investeren door het toevoegen van (digitale) diensten, meer beleving en menging met andere functies en productgroepen (*blurring*).
34. *P63: Ruimtegebruik circulair. Aanvulling.* Op dit moment vindt in opdracht van de U10 een onderzoek plaats naar effecten op de ruimte van bedrijventerreinen en circulaire ontwikkelingen. Onderzocht wordt onder andere de aanname dat circulariteit ruimte kost in plaats van oplevert. Circulariteit richt zich primair op een reductie van grondstoffen- en materiaalgebruik, waarbij minder toevoer, minder afvoer en efficiënter gebruik van materialen uitgangspunten zijn.
35. *P66: aanvulling USP Bilthoven.* In 2017 is met een convenant een stevige basis gelegd voor de gezamenlijke doorontwikkeling van USP Bilthoven. De coronacrisis en de wereldwijde aandacht voor vaccinontwikkeling biedt unieke kansen voor de verdere ontwikkeling van USP Bilthoven als toonaangevende vaccinlocatie.
36. *P66: aanvulling USP.* Verder neemt de behoefte aan laboratoriumruimten op en rondom het USP sterk toe, terwijl er weinig ruimte beschikbaar is. De provincie wil via de OMU bijdragen aan het oplossen van het tekort aan laboratoria. Tot slot wil de provincie, samen met gemeenten Utrecht, De Bilt, UU, UMCU en HU een meerjarig convenant opstellen om de kracht van het USP te versterken en de zichtbaarheid (nationaal en internationaal) te vergroten. De ambities van de verschillende partners staan centraal, met belangrijke onderwerpen als het ruimtegebruik, het versterken van innovatie en het verbeteren van de bereikbaarheid.
37. *P69: tabel outcome indicatoren.* Is vervangen door tabel indicatoren Economie uit begroting 2021.
38. *P69: tekst over Impactindicatoren.* Volgende zinnen verwijderd: 'Mocht dit te lang duren, dan zullen wij zelf voor de kortere termijn wel werken met een eigen set indicatoren voor brede welvaart. Vanaf de begroting 2021 nemen we indicatoren voor de brede welvaart op, ofwel een uniforme landelijke indicator ofwel een tijdelijke eigen set indicatoren.'

Naast deze wijzigingen zijn op enkele plaatsen in de Economische Visie tekstcorrecties doorgevoerd. Deze zijn niet gemarkeerd.

Toelichting	Alle reacties van geconsulteerde partners zijn opgenomen in een apart document. Deze reacties zijn bestudeerd en alle relevante zaken zijn opgenomen in deze aanvullingen. Wij hebben veel verzoeken gehonoreerd, maar van sommige verzoeken hebben wij geconstateerd dat dit niet bijdraagt aan een verbetering of versterking van de Economische Visie.
-------------	---
